

„Bűn és bűnhődés“

Irtó Nagypál István

KORAÓSZI hétköznap volt, egyike azoknak a csodálatos délelőttöknek, amikor már hűvösség száll föl a víz szívéből, de a lágy napfény olyan, mint a méz.

Hallgatagon, az izmok szabad fegyelmével eveztek, s mikor egyikét belenyúlt rántással áthúzták a csónakot a Lupa-sziget csúcsa fölé, György elejtette az evezőt. Anna is futni hagyta a magáét, cigarettát keresett elő; Györgynek is dugott a szájába egyet.

— Erdemes volt, mi? — sandított hátra György. Anna csak bölintott. Tele volt jóérzéssel, nagyon tudta élvezni a viz, ég, rét maradéktalan összhangját, beszívta a bőre alá a táncoló napfényt, a kósza madarak szállongását, az apró bárányszemeket. Nehezen szánta rá magát az evezésre, de most hálás volt a júnak. György érezte ezt, s nem akart fölösleges lenni, nem beszélt.

Egyideig csurogtak; egészen egyedül voltak a Dunán. Aztán Anna hirtelenül, de nagyon lágyan rátette kezét György hátra-kulcsolt karjára.

— Mire gondolsz most?

György egy pillanatig habozott. Kimondja? Olyan valószínűnek, szándékoltan ellentétesnek látszott, amit mondandó volt; félt,

hogy Anna nem érti meg, félreérti. Aztán megmondta:

— A bűnre.

— A bűnre? — Anna trillázón föl kacagott. A hang elúszott a vízen, egészen a partokig. — De György... — mondta játékos megróvással.

— Gondoltam, hogy félreérted — mondta György. — Nem a testi bűnökre gondoltam. Az különben sem bűn — tette hozzá sietve.

— Hát?

— A szabályos, hideg, paragrafusos bűnre. Amiért becsukják az embert. Mert én már bűnöztem. Ha akarnád, lecsukathatnál.

Anna hitetlenkedve nézte. Még nem ismerte ki eléggé Györgyöt, nem tudta, mennyi ilyenkor benne a vallomás és mennyi a játék.

— Igen, igen — erősítette György. — Egyszer már elkövettem egy komoly büntetést. Hidegen, előre megfontoltan és sikerrel. Be-törttem.

Anna annyira meg volt lepve, hogy nem tudott szólani. Nem az első meglepő dolog volt, amit Györgytől hallott, de most mégsem hitte el. Mosolyogni próbált, mint egy gyöngyöcske szokás.

— Tudod, ez a nyugalom, ez a víz, ami olyan békés tud lenni, most hirtelen arra emlékeztet. Ak-

kor éreztem magam ilyen erősnek, nyugodtnak. Különös, nem? Látom, nem hiszed, de azért elmondom. Nem is tudom, miért kell most elmesélnem, de egyszer úgyis el kell mondanom neked.

Az utolsó mondatot kis hangszúllyal mondta, s Anna kiérezte belőle, hogy tényleg komoly, amit mond. De minden eddigi jóljogása berzenkedett az ellen, hogy elhiggye. György és betörő? Neveltséges...

— Nem hallottál a Valló-ügyről? Persze akkor te külföldön voltál. Nagy kavarodás volt, amíg el nem csitult. Ismerellen tettesek kifosztottak egy özvegyasszonyt. Az egyik ismeretlen tettes én voltam.

— Agyon is ütötted? — Anna most már komolyan hitte, hogy igaz, amit György mond. Annyira bizarr volt az ellentét a nyugalmas táj és az elmondott sötét cselekedet hangulata közt, hogy kénytelen volt elhinni. Ennyire valószínűtlen csak a valóság lehet.

— Nem ütöttem agyon. Nem vagyok Raszkolnyikov. Csak éppen kifosztottam. Megérdemelte.

Anna megint rátette a kezét György alkarjára. Mi minden van ebben a fiúban... Ez is olyasmi, amit nem hitt róla eddig. Ezt a képtelenséget...

— Valló Karcsi a barátom volt. Nagyon gazdag fiú, második generáció, az apja szerelte a pénzt, egy nagy textilgyárat, s Karcsi végigszenvette a gazdag fiúk min-

den kérését. Az anyja rideg, komisz vénasszony volt. Karcsi a nőrszök, bonnok, instruktorok és nyelvtanárok gárdája között nőtt fel, puha, védtelen, kissé nagyképű, jóindulatú és alapjában rendes fiú volt. Csak a sok pénz esavarta el egész magatartását.

A zsebében soha nem volt sok pénz, de mindene megvolt, amit el tudsz képzelni. És mindenben úgy függött az anyjától, mintha soha nem szakadt volna el a köldöksínórja. Egyidőben elég jóban voltunk, az anyja elfogadott engem Karcsi barátjának. De nem szívesen jártam hozzájuk; az egész lakás tele volt a komisz gazdagság szagával, a felvágatlan diszkötések, a kemény és méregdrága modern bútorok, súlyos ezüstök, klasszikus lemeztömegek nyomasztó levegőjével. Az öreg Vallóné — nem volt olyan nagyon öreg, talán negyvennyolc éves, de tizenhét esztendősi fiúknál ez túlvan az asszonyi kor legvégső határán. Mindenesetre „Valló néni” volt nekem. Első pillanattól utáltam. Fukar, kiméletlen, a pénzzel kitűnően bánó asszony volt, szóval mintagazdag. A férje halála óta ellenőrizte a gyárat, kihasználta a nagyobbik fiát, aki igazgató volt, Karcsit hideg terrorral kezelte, pénzt alig adott neki és nem hagyta élni. Érettségi után Karcsi Párizsba, Londonba ment és két évre rá, alig hogy hazajött, megnősült. Mára sem értem, Vallóné miért egyezett bele a házas-

ságba. Talán csak azért, hogy a menyét szabadon kinozhassa. Karcsi felesége jelentéktelen kis nő volt, nem szegény leány, de Vallóék mértékéhez képest éhenkórász. Karcsinak volt valami saját vagyona, de azt is az anyja kezelte, s úgy a markában tartotta a két gyereket, ahogy akarta. Karcsinak autót vett, de csak azért, hogy őt juvarozza. Ha beteg volt, megkövetelte, hogy Lili mellette üljön és ápolja. A menyé születésnapjára kiszámítottan lealázó mütyürkéket vett: egy doboz cigarettát, olcsó flap-jacket. Ha nyaralni akartak menni, nem engedte őket Olaszországba: jó nektek a Balaton is. Csak éppen azt nem tette hozzá: az én pénzemért.

— Lili szívből gyűlölte, de őt is elpuhította a jó mód s nem tudott ellene szegülni. Különböznél is egyedül lett volna, mert Karcsi szinte észre sem vette, hogy az anyja zsarnokoskodik rajtuk — úgy hallgatott rá, mint egy gömbölyű, lusta ökör. Lili néha nekem sirta el a bánatát, pedig nem is voltunk túlbizalmasak.

— A dolog tulajdonképpen nem is itt kezdődik; az én osztályrészem benne onnan indul, amikor katona voltam. Egyszer lögyakorlaton biztonsági őrségbe osztottak, egy bakával együtt. Óriási nyaralás volt. Kocsin kivitték a lőtér egyik végébe, ott kellett maradni estig és nem engedni keresztül senkit. Akkor is

ilyenforma nap volt, csak kora tavasszal, márciusban. Először csak ismerkedtünk a fiúval, aki hozzám volt beosztva; szalonnát sütöttünk, feltüzeltük a szomszédos szőlő összes karóit, később a fiú lement a tanyára, ami kődobásra volt a posztunktól és hozott két kulacs bort. Igazi béke — mennyország volt. Jólakva, lustán, sütkérezve hevertünk a sarjádó napfényben és a fiú mesélni kezdett. Hornyák Jánosnak hívták és minden szegény nélkül mondta el, hogy betörő. Azaz tévedek: nem betörő volt, hanem kasszafúró. Mint ő mondta, mackós vagyok én, nemholmi senker. Mulattatott ez a rang-dölyf, kérdezetni kezdtem és lassan kipakolt az úgynevezett alvilág titkaival.

— Nagyon érdekes és tanulságos volt, amit mondott. Ezek a „bűnözők” épúgy beletartoztak a társadalomba, mint más tisztességes polgárok. Betörni, vagy zsebet metszeni éppen olyan foglalkozás, mint krumplit kapálni, vagy bankot igazgatni. Sok mesterségbeli tudás, gyakorlat, ügyesség kell hozzá, akár a lakatossághoz, vagy villanyszereléshez. Legföllebb a kockázat nagyobb — de hát ez mit számít?

Hornyáknak fiatal felesége is volt, aki, mint mondta, egész természetesnek vette, hogy a férje mackós. Mackósnak lenni más-különböznél is előkelő dolog, talán a legelőkelőbb; a közönséges betörő

már lényegesen lejjebb van a társadalmi létrán, nem is szólva a besurranó tolvajokról, zsarolókról és más aljanépségről.

— Később is jóban maradtam Jánossal és mondhatom, elég járatos vagyok a betörési módszerekben és eszközökben. Mikor leszereltünk, János tréfásan mondta: „Aztán, önkéntes úr, ha tud valami rendes mackót, csak szóljon. Leadom a százalékol”. Meg is ígértem neki. Akkor ugyan még nem tudtam, hogy beváltom a szavamat.

— A történet ezután kezdődött. Akkoriban tele voltam lázongással, önmagam ellen, a család ellen (itt megint megülte György areát az a keserű varázs, amit Anna mindig észrevett rajta, ha a családjáról esett szó) és főleg a komisz, hazug társadalom ellen. Gazdagnak lenni bűn volt a szememben, az erkölcs és a törvény hazugság és erőszak. Néha találkoztam Vallókkal és egyszer jólcipeltek az idősebb Vallónéhoz. Kisebb társaság volt nála, csupa gazdag ember — soha olyan rosszszul nem éreztem magam. Valami taszító sugárzással áradt belőlük a pénz, a gondtalanság, a gondjuk is csak a még több pénz gondja volt. Vallóné kis garszonlakásba költözött Karcsi esküvője után; nyilván hozzátartozott az az undorító középkorú jampec is, aki szemmel láthatólag a barátja volt.

— Vacsora után a könyveket, a soha-le-sem-vett standard re-

mekműveket szemlélgettem. Lili hozzám csatlakozott. A könyvespolc kivágásában egy kis széf trónolt; pöffeszkedő szimbolumnak láttam, ellenséges molochnak. „Tudod, hogy Amália mindig legalább százezer pengő készpénzt tart benne” — súgta Lili — „a napi kiadásaira, nekem meg ezt vette legutóbb” — tette hozzá nagyon keserűn és egy negyvenpengős ezüst cigarettatárcát mutatott. „De tőlem megköveteli, hogy ilyesmit vegyek a születésnapjára” — mutatott rá egy tényleg nagyon szép faliszőnyegre. Sajnáltam Lilit, de igazán vele érezni nem tudtam. Láttam, hogy ő is közéjük tartozik, egy nyelvet beszél velük és anyósával szemben is inkább meddő szenvedéllyé vált az örök párharc. Sajnáltam és megvetettem. Ők rabok voltak, a jólét és kényelem rabjai, ezeknek minden rossz ízével és értéktelen keretével.

— A pénzzel bánni kell tudni, hirdettem akkoriban, s aki gazdagnak született, nem is tudhat bánni vele. Ha nagy vagyronról képzelődtem, világmegváltó politikai célokra meg világmegváltó utazásra szántam. Sértett az a sokpénzű életforma, amit az apám soha nem tudott elérni; és olyan kevés példa van rá, hogy valaki szép életet tudjon élni sok pénzzel a háta mögött.

— Napokig forrt bennem a gyűlölet és megvetés Vallóné ellen; szinte már nem is volt

bennem irigység. Kinek kell nagyon sok pénz, amikor huszonkét éves? Talán csak arra jó, hogy utazni lehessen, elmenni a kaland után. Azóta tanultam meg, hogy minden kaland s talán a legszebb egy ilyen délelőtt, amikor nem történik semmi.

Megsimitotta Anna csuklóját, oda se gondolva, öntudatlan férfimozdulattal. Anna nem húzta vissza a kezét: a szavára figyelt.

— Talán két nap múlva a vurstliban összeakadtam Hornyák Jánossal. Ő volt a sors, aki elémbé került. Egy csinos kis asszonykát cipelt magával, nyílván a felesége volt. A hullámvasúton mögéjük ültem és megfogtam a vállát. Hátranézett és megismert, cinkös hunyorítással nézett rám. Leszólítottam, másnap egy kávéházban találkoztunk. Így civilben elegáns fiatalember volt, egy lehelletnyi mesterlegényes volt az öltözetében — egyébként úgy mozgott, mint akármelyikünk. Kezeltünk, aztán elmondtam neki a tippet. Pár szakszerű kérdést adott: van-e szobalány? Hol a bejárat? Váltóáram van-e? Hova néz az ablak? Aztán bölintott: „magam is megnézem”. Végül kipakolt: „Aztán miért akarja megcsinálni?” Kissé zavarba jöttem. De megmondtam őszintén: utálom azt a vénasszonyt. Láttam, János nem nagyon érti. Megkérdeztem: „Sportol maga, János?” „Igen, fiatalabb koromban bokszoltam, futballmeccsre minden va-

sárnap járok: Fradi-drukker vagyok”, tette hozzá önérzetesen. „Nohát, nekem ez olyan, mint egy meccs. Meg akarok verni valakit és drukkolni akarok hozzá”. Kezet fogtunk. „Két hét kell hozzá”, amíg kilapasztalom”, mondta. „Aztán, ha akarja, együtt mehetünk”. „Mi az, hogy akarom? Enélkül szó sem lehet róla”. Láttam, nőni kezdek a szemében, ha nem is aludt el a gyanakvása: tulajdonképpen miért csinálom mindezt. De bízott bennem — miért is ne? Egyformán vállaltuk a rizikót. S azzal, hogy vele akartam menni, magam voltam a biztosíték.

— A két héten sokat lógtam Vallóéknál és gyakran találkoztam Jánossal. Szakszerűen megbeszéltünk mindent, lerajzoltam neki a lakást, a széf helyzetét s közben gyűlt bennem a diadalmas káröröm Vallóné ellen. Végre elérkezett a nagy nap. Vallóné a gyerekekkel együtt vikendre ment, s csak hétfőn délután készültek hazajönni. János elvetette a tervet, hogy vasárnap törjünk be. Túlközönséges, vasárnap csak a lakásfosztogatók járnak. Amellett a házmaster olyankor kinn ül a kapu előtt, túl nagy a csönd a házban — jobb hétfő reggel. Ki-nek tűnik fel olyankor két aktatászkás fiatalember?

— Vallóné lakása ideális volt betörőszempontból. Egy nagy ház ötödik emeletén az egyetlen lakás, az ablakok a szembenlévő háztetőre néztek, fölülte tetőterasz,

a bejárónő csak kedden jön — Jánoson látszott, egyenesen sajnálja, hogy ilyen egyszerű, sima eset.

— Mikor mentünk föl a lépcsőn, a torkomig kalapált az izgalom. Egy lélekkel se találkoztunk. János megállott az ajtó előtt, a biztonsági zár egyet csetent s az ajtó kinyílt. Bementünk. A perzsákon a lépés nem hallatszott. János körülnézett, megkereste a kapcsolót kimérte a drót hosszát, aztán elővette a fúrót. Remek kis szerkezet volt, a modern technika vívmánya. „Van rádió?“ — kérdezte. „Miért?“ Meg kéne szólaltatni. Ijedten néztem rá. „Akkor nem hallani a fúrót.“ — „Ugyan ki hallja itt.“

Nem válaszolt, hozzákezdett a munkához. Nem tudtam mit csinálni, néha kimentem az előszobába, figyeltem, semmi. Amint betettem a lábam, elszállt belőlem minden izgalom, de helyette valami egészen furcsa, idegen érzés áradt el bennem, mintha gátak szakadtak volna. Olyan volt, mint az ujjongó fölszabadulás: meg merem tenni! De nem volt igazi lobogás, inkább az erő és egyensúly nyugodt érzése — mintha azt mondta volna bennem valami: ember vagy. Különb, mint a többi. Még Jánosnál is különb. Ő csak azt csinálja, amit a mestersége hoz. De te... Már nem érdekelt Vallóné sem, a káröröm, a bosszú, csak ön-

magam. Örültem leplezetlenül és szabadon, örültem az erőszaknak, a tettnek, a beszakadt gátlásoknak; vége a vívódás és töprengés korszakának bennem: ami itt van, az a cselekvés. Mindegy, milyen. És mindvégig szinte kiesett a tudatomból, hogy bűnt teszek, súlyos, szégyenteljes halálos bűnt: a vagyont, a tulajdon ellen.

— Az riasztott föl, hogy a fúrógép surrogása hirtelen megszűnt. János a szemével intett, belenyúlt a csillagalakú részbe s a széf ajtaja kitérult. Mikor belenéztem, megint föllobbant bennem a düh: százpengősök feküdtek benne szabályos kötegekben; a legelső felbontva, szinte még rajta a marok nyoma, amely egy csomót kihúzott a paksamétából.

Egy pillanatig néztem a valószínűtlenül sok pénzt s úgy éreztem magam, mint nagy vadászat után. Különös, de eddig a pillanatig eszembe se jutott a pénz. Most itt feküdt előttem, személytelenül, szerényen, sokezer pengő. Most már az enyém. Joggal, mert harcoltam érte, csellel, erőszakkal, mint a többi emberek. Mindeddig nem hittem egészen önmagamnak: talán mégsem én követtem el ezt — de most valóssággá vált s éreztem: nem léptem ki önmagamból, ez is Én vagyok, s egy különb, emberebb én, mint eddig.

— János sieve kiemelte a

százpengős kötegeket. Pillanatok alatt megszámlálta, a megkezdett csomaggal együtt összesen ötven-hétezer pengő. János szóllanul megfélezte, hármal megtartott, hármal nekem adott. Mulattatott, de valahogyan jogosnak éreztem, hogy a megbontott csomagot nekem adta. Aztán kiemelte az ékszeres kazettát, szakszerűen kiválogatta a briliánsokkal rakott darabokat; a szép, antik ékszeréket, könnyebb drágaköveket visszajuttatta. „Nem ér sokat”, mondta magyarázólag, „ezekből ki lehet feszegetni a gyémántot, de ügyis keveset ad érte az orgazda. A többi szemét.” Az értékesebbeket zsebrevágta, nekem nem adott. Nem is kívántam. Nekem a pénz volt a lényeg, hiszen az volt az igazi bosszú.

— János szép rendet csinált, az acélforgácsot a szőnyeg alá kötötte, aztán odament a házibárhoz és töltött két pohárával. Koccintottunk némán, mint két régi bajtárs. Igaz, elfelejtettem mondani, hogy mind a ketten gumikesztyűben voltunk; János figyelmeztetett, hogy mindenütt csak a szőnyegre lépünk.

— Mielőtt kiléptünk volna, hallgatóztunk. Sehol semmi. A zárt lépcsőház kihalt volt, az apró garszonlakások tulajdonosai hivatalokban ültek, bent a város mélyén, a pénz forrása körül. Lesiettünk a lépcsőn s Jánosnak volt idege hozzá, hogy a házmesterlakás előtt megálljon rágyújtani.

Bennem megint kalapálni kezdett a sport izgalma, a kezem remegett és a sarkam bizsergett a rohanásra.

— Együtt mentünk a villamosmegállóhoz. Kezeltfogtunk. „Aztán vigyázzon a pénzzel”, mondta János. „És gazember, aki köp a másokra he...” Bólintottam. De nem éreztem semmi büntársi viszonyt. Inkább azt az érzést, ami egy futballcsapat, vagy evezősteam tagjait tölti el a győzelem után.

— Gyalog ballagtam haza, a zsebemben harmincezer pengő. Muszáj volt csinálni valamit: betértem egy sörözőbe és vörösborot kértem. Hosszú ideig ültem ott magánosan és közben járt az eszem körbe-körbe. Visszaidéztem a betörés minden mozzanatát, mesterségesen fölkorbácsoltam magamban a kezdeti percek fojtogató izgalmát, a végrehajtott tett diadalmas nyugodtságát, időnként megtapogattam a zsebemben a három köteg százast, hogy újból meggyőződjem: mindez valóság.

— Ebédnél szóllan voltam, majdnem mord. Utána kimene-kültem a Svábhegyre, feltűrtem a kabátom nyakát és sétáltam egyedül, nagyon-sokáig a józanító márciusi szélben. Számtalanszor megforgattam magamban az egészet, megpróbáltam a tizparancsolat, az erkölcs, a tételes törvény képében megrágni a tettet: nem tudtam följedezni szemernyi büntudatot. Csak a mindjobbban terjedő, szét-

áradó, vidám és széles fölszabadulást. Megálltam a város fölött, a Normarét szélén és azt mondtam magamban: emberré lettél. Boldog vagy, mert el tudtad követni az első komiszágot. Beléptél a felnőttek közé.

Este izgalomtól, sétától járdatan úgy aludtam el, mint egy boldog kisgyerek.

— És aztán? — kérdezte fojtottan Anna. A történet közvellen izgalmá elfogta, azt a borzongást érezte, amit detektívfilmek közben a „hős” itt lüktetett, lélekzett előtte: bűnös, kedves, ismeretlen György.

— És aztán?

— Aztán — mondta György, s érezni lehetett, hogy a maga részéről befejezte a történetet — másnap reggel már tele voltak a lapok a betöréssel. Lementem a kávéházba és remekül szórakoztam. Kétszázezer pengő, felbecsülhetetlen ékszerek, ezüstneműek, szőnyegek, képek hiányoztak, társzékér sem lett volna elég elhordani. A nyomozás megindult, egy-két napig még írtak róla, aztán elcsitul minden. A Vallóügy nyílt akta maradt. Az ma is. Csak ketten tudunk róla. És most te.

Megnyomta a szót, de Anna nem vette észre. Női ösztöne hajtotta rá, hogy tovább kérdezte:

— És mit csináltál a pénzzel?

— Szemeszter végén kaptam apámtól párszáz pengőt, hogy Párizsba menjek. Elutaztam, a

húszezer pengővel a zsebemben. Akkor még nem volt valutakorlátozás. Négy hónapig úgy éltem odakint, mint egy herceg. Megpróbáltam, milyen lehet gazdag módra élni. És bevallom, nem izlett. Fanyar volt, idegen és nyomasztó, a nagyszállodák, nagy nők, lóverseny, rulett...

— És a bűnhődés? kérdezte Anna kissé fojtottan.

— A bűnhődés? Az is eljött.

— Micsoda?

— Az ékszerek biztosítva voltak. — György már bánta is, hogy kimondta ezt a rossz viccel. Annán is látta, hogy rossz lett az íze.

— De a tett megmaradt. És van egy igazi bűnhődés is. Ami eléri az embert, akár jól tesz, akár rosszat.

Anna várta, mit fog mondani.

— Nem külső bűnhődés volt. Mert úgy éreztem, s' ma is érzem, ludom, hogy nem követtem el igazi bűnt. Legalább saját becsületkódexem szerint nem. És ez a lényeg. — Kissé lejjebb eresztette a hangját. — Hanem abban az érzésben, hogy hiába tettem. Amíg rá nem jöttem arra, hogy egyéni tettek nem elegendők. Együtt kell csinálni sokan, sokan... de én nem ismerem őket.

— De hiszen...

— Voltam közöttük. Mégsem ismerem őket. Hiányzott az, ami fölemelte volna őket a szememben. Lehet, talán csak az idő várják. A tettekre érlelő időt.

Csönd volt. Megint György törté meg.

— Egyszer el kellett mondani valakinek. Nem mintha a lelkiismeretemet nyomná — de muszáj volt elmesélni. Azért vagyok férfi. Azért kell az ilyet egy nőnek elmondani. Most már tudod. — A csónak már a Római-part előtt lebegett. Odahallatszott a part halk lármája, egy-két vidáman felszökő hang. Hallgattak most. Aztán Anna megszólalt. Látta,

hogyan György vár tőle valamit. Látván, asszonyosan mondta:

— György, most már a bűntársad lettem. Tudod ezt? Életre-halálra.

— Életre-halálra — ismételte György, odahúzta magához Anna kezét és megsókolta.

— Most már nem titok. De neked igen. Tudod?

— Tudom. Őrizni fogom — mondta Anna és játékosan meglegyintette a fiú arcát.

IRNI — van-e ennél kockázatosabb valami? Ha elgondoljuk, hogy mitől függ a sikere, hogy milyen véletleneknek kell összehatniok, melyek folytán valaki tökéleteset alkot, hogy a tehetségen, rátermettségen, műveltségen kívül mennyi apró-cseprő, jelentéktelenné tetsző tényezőnek kell óraműszerűen egybevágni, hogy az alkotókészség teljes mivoltában mutatkozzék meg s hogy kedve is legyen megmutatkozni, ha számbavesszük, hogy az sem közönyös, mit láttunk, mit hallottunk itt vagy ott, mielőtt tollat vennénk kezünkbe, mit ettünk, mit ittunk tegnap s miképp hull a lámpafény kéziratpapírunkra, mikor dolgozunk, akkor a vakmerő játéktól előbb megrémülünk, aztán kétségbeesünk és az egészet nem kisebb csodának érezzük; mint azt, hogy vagyunk, hogy folyton változó szerves életünk valamely szeszélye folytán bármely pillanatban nem áll meg a szívünk verése.

Kosztolányi Dezső: *Ábécé a prózáról és regényről*